

cerata említhető, amelynek viaszos felülete az idők folyamán a ráírt szöveggel együtt elveszett.

A kút közelében három, égetési kerámiaselajttal feltöltött hulladékverem került elő. A szeméttárolónak használt objektumok elképesztő mennyiségben és változatosságban őrizték meg számunkra az égetés során deformálódott, de sok esetben mégis teljesen ép edényeket. A teljes épségben vagy viszonylag épen megmaradt edényeket alapvetően két típus képviseli: a szürke cacabus és az ugyancsak szürke színű, gömbhasú, horpasztott falú pohár. A szeméttároló gödrök számos más, helyben gyártott szürke és színes kerámiatípus darabjait is tartalmazzák, de találtunk terra sigillata darabokat és állatcsontot is. Azonban mindez csupán arra utal, hogy a gödröket a háztartási hulladék számára is igénybe vették, bár elsődlegesen a közelben gyártott, már kiégetett, de nem értékesíthető kerámiaedények elhelyezésére használták. Jogosan feltételezhető, hogy az égetési selejtet nem szállították nagy távolságra a fazekasműhelytől, hanem a kemence közelében ásták ki számunkra a vermeteket. S bár a rendelkezésünkre bocsátott felületen nem találtuk meg a kemencé(ke)t, a fazekasműhely jelenléte a leendő épületek között kutatlanul hagyott sávokban mégis gyanítható.

A római kori jelenségektől Ny-ra, a Vörösvári út közelében előkerült egy egyelőre datálatlan, kövezett útfelület, amely stratigráfiai helyzete alapján mindenképpen későbbi a római kornál.

BUDAI BALOGH TIBOR

73. Budapest, III. Záhony utca 7.

Ró

2007. március 20. és július 11. között folytattuk és befejeztük a 2006-ban megkezdett megelőző feltárásokat a Graphisoft park területén (Hrsz.: 19333/48), a tervezett mélygarázsos irodaépület helyén. Az ásatások a telek D-i, valamint egy kis felületen a terület legészakibb részén egy beton alapozások által erőteljesen megbolygatott területen folytak. A munka során közel 3000 m² területet tártunk fel a 2006-ban megkezdett 10×10 m-es szelvényrendszerben. A terület D-i részén ÉK-DNy irányban egy betonbunker bolygatta meg a történeti rétegsort és a DK-i részen további modern bolygatásokat dokumentáltunk. A történeti talajfelszínben, DK-i irányban mély depressziót észleltünk, É-i irányban pedig egy kiemelkedés lehetett, amelyet azonban a gázgyár építéskor legyalultak. A bolygatások által érintett zónákon kívül mindenütt római kori sírok kerültek elő.

2007-ben összesen több mint 302 római kori temetkezést tártunk fel. A sírok közül – a jelenlegi feldolgozottság alapján – 169 hamvasztásos, ebből a mellékletek alapján legalább 1 bizonyíthatóan gyermektemetkezés és 133 csontvázas temetkezés, ebből 32 gyermek és csecsemőtemetkezés, 2 téglasír, 1 kőládasír. Az előző év feltárásaihoz hasonlóan a legkorábbi római

kori objektumokat itt is a hosszú, keskeny, egyenes árkok jelentették. A területen két ilyen párhuzamos K-Ny-i árok folytatását dokumentáltuk. Az előző év feltárásaival ellentétben itt már több nyomát találtuk római kori sír építményeknek, az ásatás során 2 négy-szögletes sírkert alapozást és egy kisebb körárkot találtunk. A területen elszórva előkerült 3, sírkert falához tartozó, félköríves metszetű, faragott záróelem (lorica). Mindkét feltárt objektum szabályosan a főégtájaknak megfelelően volt tájolva, mindkét építménynél szinte csak az alapozási szint maradt fenn. Abból a megfigyelésből azonban, hogy a fal alapozások korábbi sírokat bolygattak meg és a visszabontott falakat is későbbi sírok vágták, arra következtethetünk, hogy a területet hosszú időn keresztül folyamatosan temetőként használták. A sírkertek környékén talált számos temetkezés közül nehéz pontosan kiválasztani azokat, amelyek az építményekkel egykorúak, de ilyen minden bizonnyal egy az É-i építmény közepén előkerült hamvasztásos sír, amelyet a mellékletek alapján (sárga mázas korsó) előzetesen az Antoninus-korra datálhatunk. A D-i sír építmény D-i oldalán ugyanakkor egy nagy, folyami kavicsokkal alapozott, tapasztott, ovális kemencét találtunk, amelynek pontos funkciója ismeretlen, valószínűleg ételkészítéshez használták. Itt a későbbiekben jelentős mennyiségű, minden bizonnyal a polgárvárosból származó szemetet deponáltak. A szemétben állatcsont, használati tárgyak, és sok terra sigillata töredék került elő, amelyek alapján a réteget előzetesen a Kr. u. 2. sz. közepére datálhatjuk. A szemétbe később legalább két kisebb csecsemősírt ástak bele. A feltárt sírtípusok általánosságban nem mutattak különbséget a 2006-ban feltárt sírtípusoktól, itt azonban, a terület D-i részén a csontvázas sírok jelentős részét szisztematikusan kirabolták, feltehetően még az ókorban. A DK-i depresszió vizesebb talajrétegében, két melléklet nélküli koporsós sírban a koporsódeszka is jól megfigyelhető volt. Különleges leletnek számított ez évben egy hamvasztásos sírt körülvevő körárok, amelynek alján egy kissé meggyűrődött, lefelé fordított vékony ólomlemez került elő. A fémlapon egy hosszú, legalább 12 soros, a már megfejtett sorok alapján latin nyelvű kurzív felirat található. A felirat egy átokszöveget (defixio) tartalmaz, amelyben több név fordul elő. Ehhez hasonló leletek jól ismertek római temetőkből, ugyanakkor Pannoniában az eddig publikált átokszövegek többsége ógörög nyelvű. A 2007-ben a temető területén feltárt objektumok időrendjét előzetesen az alábbi módon összegezhetjük.

A legkorábbi fázist a félkör metszetű, hosszú, É-D-i római kori árkok jelentik. Ezekből minimális leletanyag került elő. A datálható sírok jelentős része és a négy-szögletes sírkertek is Kr. u. 2. századiak. A feltárás D-i szélén, egy kisebb területen egy ideig egy kemence működött, majd ide, nem sokkal később, a Kr. u. 2. század közepe táján szemetet deponáltak. A sírkerteket és a falmaradványokat ugyanakkor nem sokkal később már visszabontották; erre utal több, a falak vonalába

beásott hamvasztásos sír. A temetkezések a 3. században tovább folytatódtak. Néhány erősen bolygatott, nagyon magasan fekvő tégl- és kőládasír már a Kr. u. 4. századra datálható. Valószínűleg szintén ehhez a korszakhoz tartozik több melléklet nélküli koporsós temetkezés is. A gázgyári temető 2005 és 2007 között végzett kutatása során több mint 1270 római temetkezést tártunk fel.

LASSÁNYI GÁBOR

74. Budapest, V. Dorottya utca 2.

Kö

2007. január 23. és február 1. között földmunka-megfigyelést végeztünk az ingatlanon. A szakfelügyeletre azért volt szükség, mert a 2006. május 22. és június 2. között végzett próbafeltárás során a területen 18. századi falmaradványok és egy középkori falcsontok került elő a pinceszint alatt. A próbafeltárás és a szakfelügyelet között eltelt időszakban az épület belső udvarába utólag beépített, alapincézett épületrészt elbontották, a pince teljes padlózatát felszedték. A felület tisztítása után kibontakoztak a korábban itt állt 18. századi épület alapfalainak az udvar területére eső részletei. Az alapfalakat már a korábbi építkezésekkel megbolygatták, a legtöbb helyen csak az utolsó 2–3 kősor maradt meg.

A terület ÉK-i sarkában középkori gödröket találtunk, amelyekből a 15. századra keltezhető leletanyag került elő. A már megfigyelt középkori falrészlet egy pince D-i zárófala volt, azonban ezt csak egy rövid szakaszon tudtuk követni. Az újkori alapozások és egyéb bolygatások miatt a pince pontos kiterjedését nem lehetett megállapítani, azonban padlószintjét egy helyen sikerült azonosítani. Az udvar többi részén a modern pincepadló felbontása után már a sárga agyagos altalaj jelentkezett.

KOVÁCS ESZTER

75. Budapest, V. Pesti Barnabás utca 1.

Ró, Tő

2007. június 12. és október 17. között – a 2006-os szondázó kutatás folytatásaként – megelőző feltárást végeztünk a Piarista Gimnázium udvarán. Feltártuk az 1914–1917 között kiásott majd visszatakart török kori fürdőépület K-i zárófalát, négy helyiség maradványát. Tanulmányoztuk a fürdőrendszer vízszintes és függőleges csőrendszerét, és beazonosítottuk a fűtőház helyét. A fürdőtől K-re nagyméretű árok került elő. Az árok D-ről É felé 12 m hosszan futott, majd ÉNy-i irányba enyhén ívesen meghajolt és 6,6 m hosszan húzódott tovább. Keleti oldala meredeken lejtett, a Ny-i fele pedig enyhén emelkedett felfelé. Az árkot középen újkori téglaboltozatos csatorna vágta ketté, ezért nem ismerjük teljes mélységét. Aljából a sötétszürkés barna, iszapos agyagos betöltésből hullámvonalas edénytöredékek és tegulamaradványok kerültek elő. A betöltés tetején fekete, faszenes földbe ágyazva 6–7 cm vastag, köves, kőporos, kőzúzalékos

útréteg mutatkozott, amelynek bontásából kevés római kerámiatöredék került elő. Feltételezzük, hogy a Contra Aquincum római tábornak övező árkot tártuk fel. Az árok É-i felén, közvetlenül a K-i partján 2 földbe mélyített, többször megújított kemencés ház került elő (360×360 cm, 280×360 cm). A házaktól K-re sűrű cölöplyuksor zárta le területünket. Az agyagos felszínen útalapozás vagy sövénykerítés maradványa lehetett.

ZÁDOR JUDIT

76. Budapest, V. Reáltanoda utca 8–10. és Kossuth Lajos utca 7–9.

Á

2007-ben folytattuk a telkeken, az egykori Úttörő Áruház helyén a régészeti kutatást. A 13. századi falu, feltételezésünk szerint Szent Erzsébet falva, É-i végén fával bélelt tárológödrei, kemencéi kerültek elő. Belőlük tipikus 13. századi házikerámia töredéket, fazekakat, és nagy mennyiségű állatcsontot bontottunk ki. Az egyik gödörből nyolc emberi koponya s további csontvázmaradvány került a felszínre. Feltehetően a telep alatt húzódó 11–12. századi temető megbolygatott sírjait tártuk fel. A temető korábbi részleteit a területünktől D-re a Károlyi Kertből és a Károlyi Palota udvaráról (V. Károlyi Mihály u. 6.) ismerjük.

ZÁDOR JUDIT

77. Budapest, V. Szende Pál utca 3.–Dorottya utca 4. Á, Kk, Tő

2007. szeptember 10–28. között régészeti próbafeltárást végeztünk a jelzett területen, melynek célja a terület régészeti fedettségének és rétegviszonyainak tisztázása volt. Korábbi feltárások (Dorottya utca 6., Dorottya utca 2.) megfigyelései alapján már ismert volt, hogy a pincék aljzata alatt a mélyebb középkori objektumok még fellelhetőek, valamint a Dorottya utca és az Apáczai Csere János utca között a természetes talajszint meredekebben lejtene Ny felé, a Duna irányába.

A teljesen alapincézett épület egy helyiségében két kutatóárkot nyitottunk, melyek közül a keletebbre lévőnek egy részében már közvetlenül a burkolat alatt megjelent az altalaj, amely egy erős letörés után Ny felé lejtene kezdett. Ez a lejtés a másik kutatóárkokban folytatódott, ahol már mintegy 1,5 m-es újkori feltöltést is találtunk. Az újkori feltöltésből embercsontok is kerültek elő szórványosan, így valószínűsíthető, hogy a Dorottya u. 6. sz. ház udvarán feltárt temető még ide is elért, a sírokat pedig az újkori építkezésekkel és tereprendezéssel bolygatták meg.

A 18. századi épületmaradványokon, jelenségeken (É–D-i irányú kő-téglafal, pillér, gerendaszerkezetű építmény nyoma) kívül török kori hulladékgödrot és kemencét, valamint Árpád-kori árkot és gödrot tártunk fel.

KOVÁCS ESZTER